

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
29 серпня 2025 року,
протокол № 1

Ректор

_____ Олег Омельчук

(підпис)

29 серпня 2025 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістра
за спеціальністю D8 Право
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право

м. Хмельницький
2025

Розробники програми – викладачі кафедри:

Професор кафедри приватного права, д.ю.н., професор

_____ Володимир БАТРАС

Доцентка кафедри приватного права, к.ю.н., доцентка

_____ Ірина СЕРДЕЧНА

Схвалено кафедрою приватного права

26 серпня 2025 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____ С.Д. Гринько

26 серпня 2025 року

Декан юридичного факультету

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

26 серпня 2025

Погоджено методичною радою університету 27 серпня 2025 року, протокол № 1.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

27 серпня 2025 року

Обліковий обсяг програми – 0,7 ум.др.арк.

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	– 4
2.	Заплановані результати навчання	– 5
3.	Програма навчальної дисципліни	– 6
4.	Тематичний план навчальної дисципліни	– 8
5.	Методи навчання та контролю	– 9
6.	Схема нарахування балів	– 10
7.	Рекомендована література	– 11
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 13

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	— D Бізнес, адміністрування та право
2. Код і назва спеціальності	— D8 Право
3. Назва спеціалізації	— спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	— Проблеми сімейного права
5. Тип дисципліни	— вибіркова
6. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	— другий
7. Ступінь вищої освіти, що здобувається	— магістр
8. Курс / рік навчання	— другий
9. Семестр	— третій
10. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	— 3 / 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	— 36
% від загального обсягу	— 40%
лекційні заняття (годин)	— 18
% від обсягу аудиторних годин	— 50%
семінарські заняття (годин)	— 18
% від обсягу аудиторних годин	— 50%
самостійна робота (годин)	— 54
% від загального обсягу	— 60%
тижневих годин:	
аудиторних занять	—
самостійної роботи	—
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	— 16
% від загального обсягу	— 17,8%
лекційні заняття (годин)	— 10
% від обсягу аудиторних годин	— 62,5%
семінарські заняття (годин)	— 6
% від обсягу аудиторних годин	— 37,5%
самостійна робота (годин)	— 74
% від загального обсягу	— 82,2%
тижневих годин:	
аудиторних занять	—
самостійної роботи	—
11. Форма семестрового контролю	— залік
12. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	— ОП.081.Б.2 Теорія держави і права
2) супутні дисципліни	— ОП.081.Б.7 Цивільне право
	— ОП.081.Б.14 Сімейне право
	— ОП.081.Б.24 Міжнародне приватне право
13. Мова вивчення дисципліни	— українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Проблеми сімейного права» забезпечує досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою «Магістр права»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

РН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату дисципліни;
1.2)	називати нормативно-правові акти, що регулюють сімейні правовідносини;
1.3)	відтворювати визначення основних положень сімейного права.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст дефініцій основних термінів;
2.2)	класифікувати сімейні правовідносини за критеріями;
2.3)	пояснювати роль судової практики у регулюванні сімейних правовідносин;
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	вміти складати проєктів документів;
3.2)	вирішувати практичні завдання;
3.3)	вміти аналізувати судову практику;
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	класифікувати сімейні правовідносини;

4.2)	аналізувати чинне законодавство в сфері сімейних правовідносин;
4.3)	досліджувати проблеми відмежування понять;
4.4)	співвідносити основні категорії, що застосовуються;
5. Синтез (здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)	
5.1)	формулювати основні категорії, що зустрічаються при вивченні дисципліни «Проблеми сімейного права»;
5.2)	розширювати обсяг представлень про конкретні предмети та явища, що входять у сферу регулювання сімейного права;
5.3)	збагачувати словник правових термінів.
6. Оцінювання (здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)	
6.1)	використовувати навички практичної роботи, розуміти зміст нормативних актів та застосовувати норми сімейного права до конкретних життєвих ситуацій;
6.2)	пояснювати особливості сімейних правовідносин у різних правових системах сучасності;
6.3)	аргументувати особливості становлення і розвитку сімейного права в Україні й за її межами.
7. Створення (творчість) (здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)	
7.1)	розробляти проєкти документів за завданою ситуаційною задачею;
7.2)	продовжувати процес вивчення сімейного права самостійно.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Проблеми методології сімейного права

Проблемні питання дефініції «сімейне право». Місце сімейного права в системі права України (теоретичні дискусії щодо предмета та метода сімейно-правового регулювання). Концепція сімейне право як самостійна галузь права. Концепція сімейне право як підгалузь (інститут) цивільного права.

Сімейне право як юридична наука: становлення та розвиток науки сімейного права; особливості розвитку сучасної науки сімейного права. Проблеми системи сімейного права. Принципи сімейного права. Проблеми джерел сімейного права. Загальна характеристика джерел сімейного права (нормативно-правовий акт, договір, звичай) та їх роль у регулюванні сімейних відносин. Значення судової практики при застосуванні сімейного законодавства. Практика Європейського суду з прав людини як джерело сімейного права.

Поняття, зміст та значення історико-правового методу наукових досліджень для вивчення сімейного права України. Періодизація розвитку сімейного права.

Сім'я як правова категорія та особливий феномен суспільних відносин. Теоретичні дискусії щодо доцільності юридичного закріплення поняття сім'ї в науці та законодавстві.

Тема 2. Проблеми шлюбного права

Шлюб як основна підстава виникнення сімейних прав та обов'язків. Проблемні питання дефініції шлюбу. Юридична природа шлюбу. Проблеми відмежування шлюбу від фактичних шлюбних відносин.

Право на шлюб та його реалізація в сучасних умовах. Умови вступу у шлюб. Проблеми вдосконалення процедури державної реєстрації шлюбу. Особливості реєстрації

шлюбу із особами, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, з іноземними громадянами та особами без громадянства.

Інститут наречених та його значення у сімейному праві України. Проблемні питання правового закріплення фактичних шлюбних відносин в Україні. Проблеми одностатевих союзів.

Поняття проблеми та значення інституту недійсності шлюбу.

Поняття проблеми та значення інституту припинення шлюбу.

Проблемні питання інституту сепарації (встановлення режиму окремого проживання подружжя).

Проблеми побудови системи особистих немайнових прав та обов'язків подружжя. Особливості здійснення і захисту особистих немайнових прав подружжя.

Проблеми правовідносин власності подружжя. Право особистої приватної власності подружжя та проблеми його здійснення і захисту. Право спільної сумісної власності подружжя та проблеми його здійснення і захисту. Проблемні питання поділу майна подружжя, що є їх спільною сумісною власністю. Проблеми здійснення і захисту майнових прав у фактичному шлюбі.

Проблемні питання аліментних зобов'язань подружжя.

Тема 3. Сімейне договірне право

Сімейне договірне право як інститут сімейного права: проблеми становлення і розвитку. Проблеми побудови системи сімейних договорів.

Шлюбний договір як інструмент договірного регулювання відносин подружжя. Юридична природа шлюбного договору. Проблеми укладення, зміни, розірвання і припинення шлюбного договору.

Проблеми укладення, зміни, розірвання і припинення аліментного договору. Проблеми укладення, зміни, розірвання і припинення сімейного договору. Проблеми укладення, зміни, розірвання і припинення договору про участь у вихованні дітей. Проблеми укладення, зміни, розірвання і припинення патронатного договору. Проблеми укладення, зміни, розірвання і припинення договору про прийомну сім'ю. Проблеми укладення, зміни, розірвання і припинення договору про розміщення дитини на виховання в дитячий будинок сімейного типу.

Тема 4. Проблеми правовідносин між батьками дітьми

Поняття та проблемні питання батьківського правовідношення. Походження як підстава виникнення правового зв'язку між батьками і дітьми.

Проблеми визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою. Проблеми визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. Проблеми визначення походження дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю. Проблеми визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі. Проблеми визначення походження дитини за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини.

Проблеми визнання батьківства та материнства за рішенням суду. Проблеми встановлення факту батьківства та материнства за рішенням суду. Проблемні питання оспорювання батьківства та материнства.

Проблеми побудови системи особистих немайнових прав та обов'язків батьків і дітей. Особливості здійснення і захисту особистих немайнових прав батьків і дітей. Проблеми інституту позбавлення батьківських прав. Інститут відібрання дитини від батьків без позбавлення батьківських прав та його правові наслідки. Проблеми здійснення і захисту майнових прав та обов'язків батьків і дітей.

Тема 5. Проблеми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Поняття сутність та проблеми інституту влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Система форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Проблеми інституту усиновлення. Проблеми здійснення усиновлення.

Поняття, сутність і проблеми інституту опіки та піклування в сімейному праві. Проблемні питання встановлення та припинення опіки та піклування. Правовий статус опікуна та піклувальника.

Поняття, сутність та проблеми патронату. Правовий статус патронатного вихователя.

Поняття, сутність та проблеми влаштування дитини у прийомну сім'ю як форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Поняття прийомної сім'ї. Правовий статус прийомних батьків. Правовий статус прийомних дітей.

Поняття, сутність та проблеми влаштування дитини у дитячий будинок сімейного типу як форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Поняття дитячого будинку сімейного типу. Правовий статус батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу. Правовий статус вихованців дитячого будинку сімейного типу.

Тема 6. Проблеми сімейного права у інших правопорядках. Проблеми регулювання сімейних відносин за участю іноземного елемента.

Поняття порівняльного сімейного права та значення компаративістського методу наукових досліджень у сімейному праві. Проблеми регулювання сімейних відносин у країнах романо-германської системи права. Проблеми регулювання сімейних відносин у країнах прецедентної системи права. Проблеми регулювання сімейних відносин у мусульманському праві. Проблеми регулювання сімейних відносин у звичаєвих правових системах.

Поняття, сутність та проблеми сімейних правовідносин з іноземним елементом. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства у сімейних правовідносинах в Україні. Проблеми регулювання шлюбних відносин за участю іноземного елемента. Колізійні питання визнання батьківства в Україні та за межами України. Проблеми правовідносин усиновлення за участю іноземного елемента. Колізійні питання опіки і піклування. Проблеми застосування законів іноземних держав та міжнародних договорів. Проблеми визнання в Україні актів цивільного стану, зареєстрованих за законами іноземних держав.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ те- ми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Проблеми методології сімейного права	13	2	2			9	13	1				12
2.	Проблеми шлюбного права	17	4	4			9	16	2	2			12
3.	Сімейне договірне право	17	4	4			9	15	2	1			12

4.	Проблеми правовідносин між батьками і дітьми	17	4	4			9	16	2	2			12
5.	Проблеми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	13	2	2			9	17	2	1			14
6.	Проблеми сімейного права у інших правопорядках. Проблеми регулювання сімейних відносин за участю іноземного елемента.	13	2	2			9	13	1	0			12
Усього годин:		90	18	18	–	–	54	90	10	6	–	–	74

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Завдання для самостійної роботи студентів

4.3.1. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.2. Виконання самостійних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.3. Тематика самостійних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Самостійні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- тестові завдання;
- повідомлення про виконання завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння

матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку або шляхом тестування.

Структура залікового білету включає два теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7.Рекомендовані джерела

1. Ромовська З.В. Українське сімейне право : підручник. К. : Правова єдність, 2009. 500 с.
2. Сімейне право України : підручник. Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова. 3-тє вид., перероб., доп. К. : Юрінком Інтер, 2011. 264 с.
3. Сімейне право України : підручник. Т.В.Боднар, В.С. Гопанчук, О.В.Дзера. За заг. ред. Т.В.Боднар, О.В.Дзери. К. : Юрінком Інтер, 2016. 520 с.
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. (зі змінами та доповненнями) ОВУ. 2002. № 7. Ст. 273.
5. Grytsyshyna L. V. The regime of separation of couple in the family law of ukraine as one of the ways of termination of marriage. Visegrad journal on human rights. №6. 2020. С. 132-138.
6. Hrytsyshyna Larysa. Grounds for ending of marriage in states of the world: comparative and law research. Зарубіжний науковий журнал «Recht der Osteuropäischen Staaten». № 1/2021. С. 25-31.
7. Анікіна Г. В., Гаврік Р. О. Досягнення шлюбного віку як умова вступу в шлюб в законодавстві зарубіжних країн. Журнал східноєвропейського права. 2021. № 92. С. 20-26.
8. Бондаренко-Зелінська Н. Л., Бориславська М. В. До питання про захист прав дитини: вітчизняний та зарубіжний досвід. Університетські наукові записки. 2021. № 6 (84).
9. Ватрас В. А. До питання про релігійні норми як джерела сімейного права. Visegrad Journal for Human Righths. 2020. № 3 (volume 1). С. 41-47.
10. Ватрас В.А. Джерела сімейного права: проблеми теорії та практики: монографія. Хмельницький: Видавництво ТОВ «Поліграфіст-3», 2020. 824с.
11. Ватрас В.А. Нормативно-правовий договір як джерело сімейного права. Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Дев'ятнадцять осінніх юридичних читання» (м. Хмельницький, 23 жовтня 2020 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. 553 с. С. 136-138.
12. Гаврік Р. О., Анікіна Г. В. Правові наслідки припинення шлюбу у сімейному праві: порівняльно-правовий аспект. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №8. С. 66-69.
13. Гринько С. Д. Деліктоздатність неповнолітніх фізичних осіб за цивільним законодавством України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аспект. Часопис цивілістики: науково-практичний журнал. 2015. Вип. 19. С. 158–165.
14. Гринько С. Д. Рецепція римського приватного права як передумова систематизації європейського цивільного законодавства. Проблеми систематизації приватного права України та Європи : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. С. 55-78.
15. Гринько С. Д. Фізичні особи як суб'єкти деліктних зобов'язань за римським приватним правом. Університетські наукові записки : Часопис ХУУП. 2015. № 2. С. 49-59.
16. Грицишина Л. В. Правові наслідки припинення шлюбу за законодавством України. Південноукраїнський правничий часопис. №1. 2021. С. 183-187.
17. Грицишина Л. В. Припинення шлюбу за нормами міжнародного приватного права. Юридичний бюлетень. №19. 2021. С. 89-92.
18. Грицишина Л. В. Припинення шлюбу шляхом розірвання в сімейному праві України. Прикарпатський юридичний вісник. №6 2020. С. 34-37.
19. Грицишина Л. В. Розірвання шлюбу з окремими категоріями осіб в сімейному праві України. Університетські наукові записки. №5 (77). 2020. С. 57-63.
20. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях : Т. 1 / Уклад. : Ю. В. Білоусов, І. Р. Калаур, С. Д. Гринько та ін.; за ред. Р. О. Стефанчука та М. О. Стефанчука. К. : Правова єдність, 2009. 1168 с.

21. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях : Т. 2 / Уклад. : Ю. В. Білоусов, І. Р. Калаур, С. Д. Гринько та ін.; за ред. Р. О. Стефанчука та М. О. Стефанчука. К. : Правова єдність, 2009. 1240 с.
22. Лозова Г.О. Законодавче визначення сім'ї та шлюбу. Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права 2006. №1(17). С. 119-122.
23. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України. За ред. Є.О. Харитонova. Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. 552 с.
24. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України: Видання друге, доповнене. За ред. Є.О. Харитонova. Х.: ТОВ «Одіссей». 2008. 560 с.
25. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. За ред. Ю.С. Червоного. К. : Істина, 2003. 464 с.
26. Науково-практичний коментар. Сімейний кодекс України. За заг. ред. Т.В.Боднар, О.В. Дзери. К. : Юрінком Інтер, 2020. 552 с.
27. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. К.: Ін Юре, 2003. 532 с.
28. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. К.: Ін Юре, 2003. 532 с.
29. Сердечна І.Л. Дитина як учасник зобов'язальних правовідносин. Університетські наукові записки. № 1 (79). 2021. С. 64-72.
30. Сердечна І.Л. Особисті немайнові права і обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Монографія. Хмельницький університет управління та права. Хмельницький.: ФОП Мельник А.А., 2018. 227 с.
31. Сердечна І. Л. Інші члени сім'ї та родичі як суб'єкти сімейних правовідносин. Актуальні питання правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів : монографія / М. В. Бориславська, В. А. Ватрас, С. Д. Гринько [та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гринько. Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2016. С.101-127.
32. Сердечна І. Л. До питання про поняття «член сім'ї» в сімейному праві : нормативний та доктринальний підходи. Університетські наукові записки. 2014. №4 (52). С. 88–95.
33. Сердечна І. Л. Мачуха, вітчим та пасинок, падчерка як учасники сімейних правовідносин. Часопис цивілістики . Випуск 28. 2018. С. 93-96.
34. Сердечна І. Л. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин між іншими членами сім'ї та родичами. Університетські наукові записки. 2014. № 2 (50). С. 158–167.
35. Сердечна І. Л. Поняття та ознаки правовідносин між іншими членами сім'ї та родичами. Часопис цивілістики. 2015. №19. С. 37–40.
36. Сердечна І. Л. Права інших членів сім'ї та родичів при усиновленні дитини. Електронне науково-практичне фахове видання. Журнал східноєвропейського права. 2015. № 21. С. 128–136. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/serdechna_21.pdf
37. Сердечна І. Л. Права та обов'язки фактичного вихователя та дитини. Університетські наукові записки. 2016. №4 (60). С. 38–44.
38. Сердечна І. Л. Самозахист особистих немайнових прав інших членів сім'ї та родичів. Університетські наукові записки. 2018. № 3-4. С. 117–127.
39. Сердечна І. Л. Становлення інституту особистих немайнових прав членів сім'ї та родичів на українських землях. Університетські наукові записки. 2013. №4 (48). С. 199–205.
40. Сердечна І. Л. Юрисдикційна форма захисту сімейних прав. Університетські наукові записки. 2019. № 3 (71). С. 170–183.
41. Сердечна І. Л. До питання про поняття здійснення суб'єктивних сімейних прав. Аналітично-порівняльне законодавство. Електронне наукове видання. №6. 2023. С. 277-281.

42. Сердечна І.Л. Шлюбний договір та спадковий договір: порівняльно-правовий аналіз. Аналітично-порівняльне законодавство. Електронне наукове видання. №1. 2024. С.234-238.

43. Сердечна І.Л. Цивільно-правові наслідки договору укладеного одним із подружжя в інтересах сім'ї. Право.ua. № 1. 2025. С. 420-425 URL: https://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2025-1/Pravo_ua_2025_1_420.pdf DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2025.1.62>

44. Сердечна І.Л. Зловживання суб'єктивними сімейними правами. Право.UA. №2. 2025. С. 267-271. URL: https://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2025-2/Pravo_ua_2025_2_267.pdf DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2025.2.42>

45. Грицишина Л.В., Сердечна І.Л. Поняття та сутність захисту сімейних прав та інтересів. Європейські Перспективи. № 2. 2025. С. 420-424. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2025-2/EP_2025_2_420.pdf

46. Сердечна І.Л. Дитина з інвалідністю як учасник сімейних правовідносин. Наше право. №3. 2025. С.260-265. URL: https://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2025-3/NP_2025_3_260.pdf DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2025.3.36>

47. Сімейне право України: Підручник. За заг. ред. В.І. Борисової, І.В.Жилінкової. К.: Юрінком Інтер, 2004. 264 с.

48. Сімейне право України: Підручник. За ред. В.С.Гопанчука. К.: Істина, 2002. 304 с.

49. Сімейне право України: Підручник. За ред. Ю.С.Червоного. К.: Істина, 2004. 464 с.

50. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. За ред. І.В. Жилінкової. Х.: Ксилон, 2008. 855 с.

51. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. За ред. С.Я. Фурси. К.: КНТ, 2008. 1248 с.

52. Харитонов Є.О. Цивільне і сімейне права України: Навчально-практичний посібник. За ред. Є.О. Харитонova, А.І. Дришлюка. Х.: Одиссей, 2003. 856 с.

53. Цивільне право України: навч. посіб. Ю. В. Білоусов, В. А. Ватрас, С. Д. Гринько та ін.; за ред. Р. О. Стефанчука. К.: Правова єдність, 2009. 536 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
2. <http://sc.gov.ua>/Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ.
3. <http://vgsu.arbitr.gov.ua/> — Вищий господарський суд України.
4. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> — Конституційний Суд України.
5. <http://www.scourt.gov.ua/> — Верховний Суд.
6. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
7. <http://www.kmu.gov.ua/control/> — Урядовий портал.
8. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
9. <http://zakon.nau.ua/> — Професійна юридична система Мега-НаУ.
10. <http://www.ligazakon.ua/> — Ліга:Закон — головний правовий портал України
11. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
12. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
13. <http://npu.in.ua/> — Нотаріальна палата України